

Kritik af analyse af 0-timers-kontrakter skyder ved siden af

- vores metodiske valg er velbegrundede og konklusionerne robuste

I en artikel den 16. september 2021 rejses der i [Berlingske Business](#) en kritik af vores nyudkomne opgørelse over omfanget af 0-timers-kontrakter i Danmark. Vi fik inden udgivelsen af artiklen lejlighed til skriftligt at forholde os til kritikken, men desværre er det langt fra alle vores svar og uddybninger, der har fundet vej til artiklen. Derfor dette notat.

I hovedtræk rejses der tre kritikpunkter: For det første fremføres det, at undersøgelsen er præget af for stor usikkerhed. For det andet anfægtes afgrænsningen af 0-timers-kontrakter. For det tredje kritiseres valget af vægte, som bruges i undersøgelsen. I det følgende adresserer vi de tre kritikpunkter, som efter vores bedste faglige vurdering er uden konsekvenser for analysens konklusioner og i nogle tilfælde er decideret forkerte.

Indtil vi får betydeligt større og dyrere analyser, som kan indsnævre den statistiske usikkerhed, er Ceveas analyse "bedste mands, bedste bud". Der er klart behov for flere analyser af omfanget af 0-timers-ansættelser på det danske arbejdsmarked og mere viden om betydningen af denne form for usikker beskæftigelse.

Undersøgelsens usikkerhed

Når det gælder det første kritikpunkt, påpeges det, at vores analyse bygger på et for usikkert empirisk grundlag. Arbejdsmarkedsforsker Henning Jørgensen fremhæver, at usikkerheden bliver for stor, når vi fordeler svarene ud på seks forskellige alderskategorier, herunder specifikt 30-39-årige.

Det er korrekt, at der er usikkerhed forbundet med vores estimater. Sådan er det altid med spørgeskemabaserede opgørelser. Den statistiske usikkerhed er som angivet i Berlingske på ca. +/- 2 pct.-point. Det betyder, at vi med et 95-pct. konfidensinterval kan sige, at omfanget af 0-timers-kontrakter er mellem 8,7 pct. (knap 240.000 af de beskæftigede) og 12,6 pct. (knap 350.000 af de beskæftigede). Det angivne estimat på 10,6 pct. (knap 300.000 af de beskæftigede) er det bedste punkttestimat.

I alle vores underopdelinger har vi taget højde for den statistiske usikkerhed ved at teste for statistisk signifikans. Som det også fremgår af vores opgørelse, adskiller omfanget af 0-timers-kontrakter i aldersgrupperne 18-29-årige såvel som 70+-årige sig signifikant fra de øvrige aldersgrupper set under et. Vi konkluderer derfor, at 0-timers-kontrakter primært – men ikke udelukkende – er et fænomen, der er udbredt blandt de yngste og de ældste på arbejdsmarkedet. Vi kommenterer på intet tidspunkt på aldersgruppen 30-39-årige.

Vi har desuden været fuldstændig eksplicite omkring, at der er forskel på at være ansat på en 0-timers-kontrakt i sin primære beskæftigelse og i sin sekundære beskæftigelse. I analysen skriver vi:

”For den enkelte er det mere alvorligt, hvis 0-timers-kontrakten og usikkerheden vedrører deres primære indtægt. Ansættelse på 0-timers-kontrakter kan også medføre økonomisk usikkerhed og dårligere arbejdstagerrettigheder og arbejdsforhold blandt dem, der har andre primære indtægter. Fx vil mange studerende have behov for et arbejde ved siden af SU’en for at kunne betale deres udgifter. Men dels er det trods alt ikke deres primære beskæftigelse/indtægtskilde, og dels kan der være nogle studerende eller pensionister, som foretrækker en løs ansættelse med muligheden for at arbejde mere eller mindre i visse perioder.”

Derfor har vi også i hele analysen opgjort omfanget af 0-timers-kontrakter for alle beskæftigede samt specifikt for dem, hvor det vedrører deres primære beskæftigelse. I analysen skriver vi:

”Det første mål – andelen på 0-timers-kontrakter blandt alle beskæftigede – siger noget om omfanget af denne type jobs på det danske arbejdsmarked. Det andet mål – andelen af 0-timers-kontrakter, som primær beskæftigelse – siger noget om, hvor stor en andel, der har en 0-timers-kontrakt som deres primære indtægtsgrundlag.”

Ser vi alene på arbejde som primær beskæftigelse, viser vores opgørelse, at 5,3 pct. er ansat på 0-timers-kontrakter. Det er i øvrigt stort set identisk med det omfang, man har [fundet i Finland med en nogenlunde tilsvarende metodik](#).

Afgrænsningen af 0-timers-kontrakter

I artiklen hævder Henning Jørgensen, at selvstændige, freelancere, vikarer, fleksjobbere og lærlinge indgår i opgørelsen over 0-timers-ansatte, mens arbejdsmarkedsforsker Anna Ilsøe hævder, at solo-selvstændige er talt med. Det er ikke korrekt. Selvstændige (herunder solo-selvstændige), fleksjobbere og lærlinge er ikke medregnet som 0-timers-kontrakter i vores opgørelse.

Derimod er det korrekt, at både vikarer og freelancere uden egen virksomhed indgår i opgørelsen, hvis de opfylder *begge* de opstillede kriterier i undersøgelsen, som også er beskrevet i vores analyse:

- (1) På spørgsmålet *”Er du i din kontrakt garanteret et antal timer, som du som minimum får løn for hver uge eller hver måned?”* skal respondenterne have svaret *”Nej, jeg er ikke garanteret et bestemt antal timer i min kontrakt”* eller *”Jeg har ikke en kontrakt”*.
- (2) På spørgsmålet *”Får du en fast løn eller bliver du betalt pr. time eller pr. opgave i dit nuværende arbejde?”* skal respondenterne have svaret *”Jeg bliver betalt pr. arbejdstime”*, *”Jeg bliver betalt pr. udført opgave eller på baggrund af mine resultater (akkordlø, provisionslø, resultatlø eller lignende)”* eller *”Ved ikke”*.

Vikarer er medregnet fuldkommen bevidst, hvis de lever op til kriterierne, da det er meget typisk, at netop vikarer er ansat på 0-timers-kontrakter.

Freelancere uden egen virksomhed er ligeledes medregnet helt bevidst, hvis de lever op til kriterierne. Det er et metodisk valg, som efter vores vurdering er velbegrundet, da denne gruppe vil stå i en meget tilsvarende situation, hvis de hverken er garanteret et bestemt antal timer eller en bestemt løn for deres arbejde. Samtidig ligner gruppen i høj grad de øvrige 0-timers-ansatte på en række parametre.

For eksempel er den gennemsnitlige arbejdstid omtrent den samme blandt freelancere (17 timer om ugen) som for øvrige 0-timers-ansatte (21 timer om ugen), og der er omtrent en lige så stor andel, der er på ufrivillig deltid (26 pct. i begge grupper). Hertil kommer, at denne gruppe vil have nogle af de samme udfordringer med hensyn til rettigheder som de øvrige 0-timers-ansatte. Det gælder for eksempel retten til sygedagpenge eller dagpenge. Endelig er freelancere (uden egen virksomhed) ganske enkelt et begreb, som man fortrinsvis bruger i nogle brancher (fx journalister og i kreative brancher), men ikke i andre (fx tjenerne). Det vil derfor efter vores vurdering være helt forkert ikke at tælle dem med.

Gruppen udgør ca. 15 pct af de 0-timers-ansatte i vores undersøgelse. Havde vi udeladt alle freelancere, selvom de levede op til vores kriterier, ville det estimerede omfang af 0-timers-ansatte have været ca. 250.000 frem for knap 300.000 personer.

I artiklen påpeger Anna Ilsøe desuden, at hun mener, at beskæftigede, som ikke har en kontrakt, bør udelades i opgørelsen over 0-timers-ansatte. Det skyldes, ifølge Ilsøe, at ansatte uden en kontrakt ikke har samme rettigheder som ansatte med en kontrakt.

Ilsøe har naturligvis ret i, at der er forskel på at have en kontrakt og ikke at have en kontrakt. Vi mener ikke desto mindre, at de bør medtages i opgørelsen, da vores sigte med undersøgelsen har været at pege på, hvor mange på det danske arbejdsmarked, der ikke er garanteret hverken et bestemt antal arbejdstimer eller en bestemt løn i deres job, og det er denne gruppe uden kontrakt ikke, jf. kriterierne ovenfor.

De 0-timers-ansatte uden kontrakt har om noget endnu mere usikre ansættelsesforhold og endnu dårligere rettigheder, sådan som Anna Ilsøe også påpeger. Det kan derfor ikke udlægges sådan, at tallene skulle være "overdramatiserede". Tværtimod er det svært at se gode argumenter for at udelade denne gruppe, hvis man vil opgøre det reelle omfang af personer, der har 0-timers-ansættelser. Desuden adskiller denne gruppe sig heller ikke fra de øvrige 0-timers-ansatte med hensyn til gennemsnitlig arbejdstid (21 timer om ugen i begge grupper) om end der er færre, der er på uønsket deltid (7 pct. mod 26 pct., ikke signifikant).

Gruppen udgør ca. 18 pct af de 0-timers-ansatte i vores undersøgelse. Havde vi udeladt alle uden kontrakt, selvom de hverken er garanteret et bestemt antal timer eller en fast løn, ville det estimerede omfang af 0-timers-ansatte have været ca. 240.000 frem for knap 300.000 personer.

Som det er tilfældet med alle samfundsvidenskabelige begreber, er det nødvendigt at foretage en konkret operationalisering og empirisk afgrænsning af det fænomen, man undersøger – i dette tilfælde 0-timers-kontrakter. Når der er tale om nye begreber, der kun er undersøgt i meget begrænset omfang internationalt og slet ikke i Danmark, skal man være særlig omhyggelig med sine afgrænsninger og metodiske valg – netop som Cevea har været i denne analyse.

Anvendelsen af vægte

Et tredje kritikpunkt i artiklen vedrører vægtningen af datamaterialet. I undersøgelsen har vi valgt at anvende vægte for at korrigere for, at stikprøven ikke er fuldkommen repræsentativ for befolkningen, således at svarene fra de befolkningsgrupper, der er underrepræsenterede i stikprøven, vejer tungere end svarene fra dem, der er underrepræsenterede. Svarematerialet er vægtet efter alder, køn, bopælsområde og partivalg.

I artiklen anfører Martin Vinæs Larsen, at vægtningen for partivalg er irrelevant, hvilket er en helt relevant kritik. Vi har ingen grund til at tro, at partivalg har betydning for, om man er ansat på 0-timers-kontrakt, og derfor burde vi ikke have anvendt denne vægt. Vægten var tilføjet, fordi den er relevant i andre dele af samme spørgeskemaundersøgelse, men den burde være fjernet ved undersøgelsen af 0-timers-kontrakter. Vægten har dog ikke nogen væsentlig betydning for resultaterne, og estimatet havde været stort set det samme uden parti-vægten, sådan som vi også forklarede for Berlingske. Andelen på 0-timers kontrakter blandt alle beskæftigede er 10,6 pct. med de vægte, vi bruger i analysen, og 10,5 pct., når parti udelades i vægtningen, jf. tabel 1. Henning Jørgensen antyder i artiklen, at parti-vægten skulle være tilføjet for at give ”et højere tal”, og dette er naturligvis forkert.

Tabel 1. Omfanget af 0-timers-kontrakter ved anvendelse af forskellig vægtning

	Andel på 0-timers-kontrakt (pct.)	
	Primær beskæftigelse	Alle beskæftigelse
Vægt for alder, køn, bopæl og parti (<i>oprindeligt estimat</i>)	5,3 [3,8-6,9]	10,6 [8,7-12,6]
Vægt for alder, køn og bopæl	5,4 [3,9-7,0]	10,5 [8,5-12,5]
Vægt for alder, køn, bopæl, parti og uddannelse	6,9 [5,1-8,7]	13,2 [10,9-15,4]
Vægt for alder, køn, bopæl og uddannelse	7,1 [5,3-8,8]	13,4 [11,2-15,6]

Note: Tabellen viser andelen med 0-timers-kontrakter hhv. ud af alle beskæftigede og ud af dem, hvis arbejde er deres primære beskæftigelse. 95 pct.-konfidensintervaller er angivet i kantede parenteser.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af surveydata fra MEGAFON.

Martin Vinæs Larsen påpeger desuden, at vi til gengæld burde have vægtet for uddannelse. Dette er ligeledes en relevant pointe, da vi ved fra vores undersøgelse, at uddannelsesniveau har stor

betydning for sandsynligheden for at være ansat på en 0-timers-kontrakt. Da 0-timers-kontrakter især er udbredt blandt ufaglærte, som er underrepræsenterede i vores stikprøve, ville det estimerede antal med 0-timers-kontrakter blive betydeligt højere end de 300.000, hvis vi havde anvendt uddannelsesvægte. Hvis der var tilføjet vægtning for uddannelse, ville estimatet for andelen af alle beskæftigede, der har 0-timers jobs, være 13,2 pct. frem for 10,6 pct., jf. tabel 1. Det betyder, at estimatet for, hvor mange der har jobs, hvor de ikke er garanteret et fast antal arbejdstimer, stiger til godt 360.000 (+/- 2,2 pct.-point).

Vi har derfor valgt ikke at vægte efter uddannelse ud fra et forsigtighedsprincip, da vi hellere ville komme med et konservativt estimat frem for at kunne anklages for at blæse tallene op og "overdramatisere" vores resultater.

Estimatet er sandsynligvis konservativt

Der er flere forhold, som vi ikke kan tage højde for i vore opgørelse, men som ligeledes giver grund til at tro, at vores estimat for omfanget af 0-timers-kontrakter om noget måske endda er konservativt sat, sådan som vi også påpeger i Berlingske.

Det skyldes for det første, at det ofte er de mest ressourcestærke, der deltager i spørgeskemaundersøgelser, og derfor vil der sandsynligvis være færre i vores stikprøve med diverse prekære ansættelser, end der er i befolkningen.

For det andet har vi – som nævnt – ikke vægtet vores data efter uddannelse. Vi kan se, at vores stikprøve i gennemsnit har højere uddannelse end befolkningen, så hvis vi vægtede efter uddannelse, ville andelen med en 0-timers-kontrakt også blive højere.

Endelig har vi i vores undersøgelse kun spurgt til primær beskæftigelse samt til bibeskæftigelse for studerende og pensionister. Undersøgelsen dækker derfor ikke yderligere bijobs (dvs. flere jobs pr. respondent). Havde vi regnet bijobs med, ville andelen, der har erfaring med beskæftigelse på 0-timers-kontrakt, højst sandsynligt være højere.

Berlingske skriver i deres rubrikker, at vi *overdramatiserer* og, at *eksperter på stribe* – med Berlingske ord – *sabler konklusionen ned*.

Vi vil helt forsigtigt og udramatisk påstå, at vores metodiske valg er velbegrundede og konklusionerne robuste.

Asbjørn Sonne Nørgaard, direktør i Cevea

Simon Bruun, analytiker i Cevea

Magnus Thorn Jensen, analytiker i Cevea